

Doňuz ogrusy / satiriki hekaýa

Category: Hekaýalar, Kitapcy, Satiriki hekaýalar

написано kitapcy | 23 январа, 2025

Doňuz ogrusy / satiriki hekaýa DOÑUZ OGRUSY

Arada biz il ýatyp, it uklanyndan soňam obamyzda ýatmaýanlaryň kimlerdigini bilmek maksady bilen kolhozomyza aýlandyk. Şäher tipli owadan posýolok imisalalyk bilen Iliç nuruna beslenip otyr. Ses-üýn ýok. Hatda zeýkanallaryň gurbagalaram ýatypdyrlar.

Gije sagat üçüň çenidi, tar-tar edip, bir traktor doňuzdarçylyk fermamyzyň howlusyndan raýon merkezine tarap ýeňsäni titredip, teležkasyny iki tarapa bulaýlap ugraberdi.

– Diýmek, il ýatyp, it uklanynda-da traktor görgüli ýatmaýan eken-ow. Onuň uzakly gün çaň-tozanyň içinde süňňüni süýräni azmuka?! – diýip, ýoldaşym ýuwaşja pyşyrdady.

Az salymdan traktoryň watyrdysynyň arasy bilen horkuldy eşidildi. Yzýanyndan bolsa doňzuň sesi parahat gijäniň ümüştamyşlygyny böwsüp ýaňlandy.

– Doňuz janawaram-a ýatmaýan ekeni – diýip, men ýoldaşymyň egnine çalaja kakdym.

– Olar gündiz ukyny mazaly alandyrlar-da – diýip, ýoldaşym lülkäni ýuwaşja sürüp barşyna maňa gaňrylyp seretdi. Traktor obadan ýagşy saýlandy. «Iskra» kolhozomyz indi yzda galdy.

– Belki doňuz ete barýandyr?! –

– Bildirenok-da. Ätiýaçdan sorap göreli.

Ýoldaşym ikimiz gysgajyk maslahatdan soň traktory saklatdyk. Görsek rulda oturan Atakga Samat. Bu adam doňuzdarçylyk fermasynda traktorçy bolup işleýär. Horragada, orta boýly, ýaşy elli çemesi, gujurly mehanizator. Güýç-kuwwaty diýseň

köp. Islese doňzy nogtalap biljek adam. Dogrudanam Atakga Samat daýaw-daýaw doňuzlary güýlöp, garpyz oklan ýaly edip teležka ataýypdyr. Hakyt nogta salyp, bu janawarlary gygyrmaz ýaly eden bolsa nätjek. Ýaňky gygyran doňzuňm agzynyň daňysy çözüläýen ekeni. Ýogsam çalaja horkuldydan başga zadam eşitjek däl ekenik.

– Hä, Atakga, nirä, ugur haýyrly bol-a! – diýip, biz oňa söz gatdyk.

– Aý, neme, ýaňky, onsoň, otüki, men... – diýip, doňuz ogrusy sakynyp başlady.

– Ýaşuly, göniňden gelsene – diýip, ýoldaşym onuň ýüzüne el çyrajygynyň ýagtysyny tutdy.

– Biz. Doňuz... – diýip, Atakga ugruny ýitirip ugrady.

– Bu janawarlary nirä alyp baryañ?! – diýip, biz oňa sowal berdik.

– Satmaga – diýip, ol ýuwaşja jogap berdi.

– Kolhozyň doňzuny kim saňa sat diýdi?

– «Bal tutan barmagyny ýalar» diýipdirler – diýip, Atakga birneme özüni dürsedi.

– Seniň pikiriňçe doňuz bal-da onda?! – diýip, ýoldaşym güldi.

– Atakga, gulak sal. Häziriň özünde traktoryňy ýüz segsen gradus yzyna öwür. Bu janawarlary elt-de öňküje alan ýeriňe düşür. Bular ene doňuzlar ahyry. Çagajyklaryny ýetim goýup, enelerini güýlöp gynamaga neneň ynsabyň çatýar. Eşitdim-eşitmedim diýme. Munyň jenaýat işi. Çagalaryň arasyndan örjek bol – diýip, ýoldaşym, kolhozymyzyň halk kontrollygy postunuň başlygy Jelil Atakga düşündirdi.

Traktor pat-patlap kolhoza tarap ugrady. Bizem yzrakdan, ara esli meýdan salyp, lülkäniň çyrasyny öçürip, Atakganyň yzyna düşdük.

– Be, be, ine, tüýs päli azançylyk, haý, bagty ýatan, Atakga!

– diýip, Jelil, geň galyp, maňa tarap seredip pyşyrdady. Sebäbi ýaňky doňuz ogrusy Atakga doňuzdarçylyk fermasynyň howlusyna sowulman doňuzly kerweniň başyny doňuzdarçylyk fermasynyň müdiriňiň öýüne tarap çekip ugrady.

– Ä-hä, diýmek, bu işde Dowan müdiriň hem eli bolmaly – diýip, menem öz pikirimi orta atdym.

Traktoryň bimahalçak eşidilen sesine Dowan aga oýanan bolarly, derrew daşaryk çykdy. Traktorçy bilen müdiriň arasynda hümrüdi başlandy. Bizem beýle ýanyndaky jaýa gabat bolup, görünmän durus. Näme diýip, näme aýdylýany bize eşidilenok. Az salymdan

Atakga traktoryny otlap, ýene ýola düşdi. Dowan müdir bolsa öýüne girdi.

– Indi-hä, ugruň doňuz ýatagyna bolsa gerek – diýip, Jelil özüniň bitiren uly işinden hoşal halda lülkäni otlady.

Sadalyk bilen, garama-gara traktoryň söbügine düşüberdik. Biziň bu gijeki gören wakamyz birhili detektiw filmleriň hadysasyna meňzeýärdi. Gözümize uky gelenokdy.

– Haý, bagty ýatan, Atakga, waý, gara maňlaý, Dowan perme! – diýip, Jelil buduna şapbatlady.

– Asyl ol-a ýene raýona tarap eňip ugrady – diýip, Jelil maňa seretdi.

Ferma müdiri Dowan uly ýoluň gyrasyndaky, özem obadan, şäherden uzakdaky bir naharhananyň aşpezi bilen gepleşen ekeni. Ýognas, tutuş pyýada, aşpez Jinjaradze, doňzy nogtalap ýören mehanizator Atakga, baş ýüz manatlyk sur telpekli Dowan perme «Iskranyň» klubynda sud öňünde sömeldiler. Märeke zala syganokdy. Günäkärleriň garyndaşlary ýarym-ýaş, hork-da hork aglaşýardylar.

Sud mejlisiniň prosesinde Jinjaradzäniň özüniň öňki etmişini gizläp ýören Kobanidzedigi anyklandy. Atakganyň günäsini geçmegi uly il diledi. Enma weli, bu ýerde boldy-boldy doňuz ogrusy Dowan permä boldy. On otagly, ak galaýy şiferli, işigi dört garažly, şonça-da ýeňil maşynly, depseň yranmaz, gaýtam özüňi zyňyp goýberýän öý goşly ymarat Dowansyz galdy.

– Günäkär Dowan Baýlyýew, suda iň soňky sözüňizi aýdyň! – diýip, halk sudýasy ýoldaş Çaryýew doňuz ogrusyna ýüzlendi.

– Ýoldaş sudýa... – diýip, Dowan söze başlady. Emma onuň sözünü Çaryýew böl-di.

– Günäkär Dowan Baýlyýew, men size ýoldaş däl. Maňa graždanin sudýa diýiň – diýip, duýduryş berdi. Soňra doňuz ogrusy gaýtadan söze başlady-da:

– Graždanin sudýa, iň soňky sözüm, maňa indiki duşenbä çenli rugsat beräýseň – diýdi.

Munuň sözüne-de zaldakylar gyzyl-gyran gülüşdiler. Hatda el çarpanam boldy.

– Ýýak, walla. Dowan permaň bar bol-a. Şunça ýyl bärei ogurlyk edenini az görüp, görsene ony, ýene birki gün purýja soraýşyny – diýip, Tyrry aga nasly aýasyny selçeň murtly agzyna eltdi.

– Päheý-de welinim, doňuz ogurlap toý etjek bolandan abraý bilen ölen ýagşydyr – diýip, Kekgew aga saňňyl-saňňyl etdi.

– Kekgew aga, doňzuň puly toýyň aragyna ýaradylsa bolýandyr,

men ony Otja molladan eşitdim – diýip, kimdir biri gygyrdy.
– Haý, Otjaňam gursun, keçjäňem, sem bol, peläket – diýip, Tyrry aga agzyndaky nasyny düýrlengi kagyza tüýkürip oturyşyna käýindi.
– Sudýa Çaryýew elindäki ruçkasy bilen grafiniň böwrüne kakdy, ýerinden turup, köpçülige ýüzlendi.
– Adamlar, ýuwaş-ş-ş! Iň soňky sözüňi aýt, günäkär Dowan Baýlyýew!
– Aýtsam, şu öňümizdäki şenbe güni iki oglumam bir günde öýermelidim-dä. Sähedi bellidi, puly geçipdi... – diýip, Dowan ýüzüniň ugruna aýdanyny duýman galdy.
– Günäkär Dowan Baýlyýew, toýa garrama ýok, ýene ýedi ýyldan toý etseňem bolar. Kanun ikimiz üçinem deň. Men çykyp bilemok – diýip, sudýa Çaryýew aýtdy.
Höküm okalandan soň her kim bir zat diýip, suduň hökümünü goldady.
– Ýaýý, tüýs bolaýdy!
– Öýünde doňuzdan başga zat bardy!
– Aklyň bolsa doňza deg!
– Toýam bozuldy!
– Ýörseňizläň, şol doňuz oğrusynyň gürrüňini etmegem gowulyk däl!
Gurbangylyç HYDYROW. Satiriki hekaýalar